

Implementarea TIC în procesul instructiv-educativ facilitează munca profesorului, promovează învățarea dinamică, diversifică și îmbogățește experiența de învățare a elevilor, dar și motivează, stimulează elevii să se adapteze la cerințele societății moderne.

Prezentările Power Point sunt deosebit de utile, dacă profesorul corelează în mod optim obiectivele lecției cu întreg conținutul acesteia. Profesorul de limba și literatura română va trebui să aibă o imaginație bogată pentru a oferi elevilor posibilitatea de a utiliza calculatorul atunci când studiază această disciplină.

Bibliografie

1. Chiriac, Tatiana, *Aplicații generice* (suport de curs).
2. Cuceș, Constantin, *Informatizarea în educație*, Editura Polirom, Iași, 2006.
3. Curriculum național la limba română.
4. [https://ro.wikipedia.org/wiki/Baltagul_\(roman\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Baltagul_(roman)).
5. https://www.academia.edu/29306428/Utilizarea_TIC_la_orele_de_romana.pdf.

UNELE ASPECTE TEORETICE ALE CULTURII COMUNICĂRII DIN PERSPECTIVA RELAȚIILOR INTERGENERAȚIONALE

Carolina CALARAȘ, dr., conf. univ.

Summary

The article is a theoretical study on the culture of communication from the perspective of intergenerational relations. Here is defined the term culture; are explained the components of human culture: material and spiritual; there is a brief historical excursion on the use of the concept of human culture associated with the concept of civilization and human existence. At the same time, the author defined the culture of communication and the culture of intergenerational communication and explained the dimensions of the culture of intergenerational communication as follows: the subjective dimension of the culture of intergenerational

communication and the objective dimension of the culture of intergenerational communication.

De fapt, conceptul de cultură poate fi definit folosindu-ne de o perspectivă interdisciplinară sau printr-o privire de ansamblu în toate ramurile vieții sociale. Cu scopul de a înțelege rolul și implicațiile culturii, în special culturii relațiilor intergeneraționale în societatea contemporană, vom încerca să surprindem câteva definiții, păreri și idei legate de acest concept complex.

Astfel, cultura ne apare ca un ansamblu de limbaje, simboluri și semnificații care sunt integrate într-un amplu și complex proces de comunicare. Cel care dă conținut, tonalitate și finalitate acestui ansamblu este omul, interesat mereu de tot ceea ce-l înconjoară.

În acest sens, Edgar Morin afirmă că, „omul este o ființă culturală prin natură pentru că este o ființă naturală prin cultură” [12]. Pentru om, cultura reprezintă mediul specific de existență. Ea reprezintă domeniul existențial al umanității, caracterizat prin sinteza dintre obiectiv și subiectiv, dintre real și ideal. Ea reprezintă un adevărat sistem de valori morale, spirituale, materiale și este simbolul forței creatoare a omului.

Astfel, *componenta materială a culturii* – civilizația, cuprinde toate mijloacele și valorile spirituale și materiale produse de societate și demonstrează gradul de dezvoltare a unei societății și procesele existențiale ale acesteia.

Componenta spirituală a culturii cuprinde sistemele de valori în care se cristalizează eforturile de cunoaștere, atitudinile și reacțiile omului în contact cu ceea ce îl înconjoară. De obicei, acestea îmbracă forma unor sisteme științifice ca filosofia, axiologia, ontologia, etica, mitologia, arta, religia, dreptul etc.

Termenul de *cultură* are origine latină și deține mai multe înțelesuri, ca:

- Totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestor valori.

- Faptul de a poseda cunoștințe variate în diverse domenii; totalitatea acestor cunoștințe; nivel (ridicat) de dezvoltare intelectuală la care ajunge cineva;

- Totalitatea vestigiilor vieții materiale și spirituale prin intermediul cărora se reconstituie imaginea unei comunități omenești din trecut (Arheol.).

- Ansamblu de activități și modele de comportament proprii unui grup social dat, transmisibile prin educație etc; DEX '09 (2009) [19].

Așadar, putem observa că, noțiunea de cultură cuprinde totalitatea transformărilor mediului înconjurător sub influența potențialului personalității umane, modelate în procesul instruirii și educației care urmărește finalitatea fundamentală – formarea personalității umane armonioase și creatoare, cu scopul integrării în societate.

Excursul istoric realizat demonstrează că, conceptul de cultură a început să fie utilizat tot mai frecvent în decursul secolului al XIX-lea, odată cu formarea noilor discipline sociale. El a fost asociat cu cel de civilizație, impus încă din secolul al XVIII-lea, pentru a semnifica progresul cunoașterii și al societății pe baza extinderii gândirii raționale și a mijloacelor tehnice. Pe măsură ce a dobândit o utilizare frecventă în disciplinele sociale, termenul de cultură a căpătat semnificații foarte largi. Cultura a fost considerată ca un factor definitiv al existenței umane, ca element indispensabil al realității sociale.

Cercetările din secolul al XIX-lea au dus la apariția unei prime definiții, noțiunii de cultură, elaborate de antropologul englez Edward Burnett Tylor (1832-1917). Acesta a văzut cultura ca un „ansamblu complex ce include cunoașterea, credințele, arta, morala, dreptul, tradițiile și orice alte producții și modalități de viață create de omul ce trăiește în societate” [16].

La începutul secolului XX, definițiile culturii s-au multiplicat, când diverse discipline sociale au început să cerceteze mai aplicat

fenomenul cultural, pornind de la: spirit/materie, subiectiv/obiectiv, valori/fapte, creații spirituale/bunuri materiale, tradiție/inovație, particular/universal etc.

În acest sens, *Aurelian Bondrea* definea cultura ca totalitate de valori materiale și spirituale ale omenirii ajunse la un anumit prag al dezvoltării, produse ale cunoașterii și practicii umane create, transmise și asimilate în procesele social-istorice [2].

Potrivit lui *Al. Tănase* [14], putem înțelege cultura punând-o în corelații cu cel puțin patru sisteme de referință: natură, societate, conștiința individuală/socială și personalitatea umană.

După *Ovidiu Drîmba*, cultura include în sfera ei atitudinile și actele privitoare la spirit, la intelect; sferei culturii îi aparțin datinile și obiceiurile, credințele și practicile religioase, divertismentele, operele de știință, filosofie, literatură, muzică, arhitectură, pictură, etc [7]. Cu alte cuvinte, cultura reprezintă modul de existență, maniera de interpretare a lumii, stilul de transpunere a experienței umane în limbaje simbolice.

În acest sens, *Lucian Blaga* afirma că omul nu poate evada din sfera culturii, întrucât i-ar afecta calitatea de om: „Exodul din cultură ar duce la abolirea umanității ca regn” [1].

În raport cu personalitatea umană, cultura reprezintă tot ceea ce omul a dobândit în calitatea lui de membru al unui grup social. Ea este un sistem de idei, de obiceiuri, habitudini, modele comportamentale și reacții caracteristice pentru modul de viață al unei societăți. Fiind un rezultat al dorinței de cunoaștere asupra lumii, un mecanism de adaptare în lupta pentru existență, cultura este „numele colectiv pe care îl dăm diverselor creații ale omului” [10].

Antropologul *Edward Sapir* consideră că nucleul semantic al conceptului de cultură se referă la un „ansamblu de atitudini, de viziuni asupra lumii și de trăsături specifice de civilizație, care conferă unui popor anumit locul său original în lume” [17].

La rândul său, *Alexandru Tănase* [15], oprindu-se cu interes asupra aceluiași subiect, a privit cultura ca un dialog al omului cu

lumea, dialog care implică: un progres interior al omului pentru cunoaștere de sine și pentru desăvârșirea spirituală, precum și o creștere a puterii sale asupra lucrurilor. Din păcate, lumea modernă pune accent, în special, pe cel din urmă aspect, ne mai arătându-se interesată de vreo realizare interioară, spirituală. Acest minus se impută, în special, dezvoltării fără precedent a tehnicii, a mijloacelor materiale. Prin cultură se modelează personalitatea umană, întrucât cultura transmite modele comportamentale, atitudini sociale, reacții dobândite și învățate, întreaga istorie a omului ca ființă socială. Cultura păstrează experiența socială și cognitivă, deține formele în care se exprimă conștiința de sine a unei societăți, elaborează și întreține mecanismele prin care se afirmă creația umană. Cultura nu este ceva adiacent condițiilor materiale, nu este un lux, ci o latură indispensabilă a existenței umane, un sistem de creații, care răspund unor cerințe existențiale concrete. Cultura este un patrimoniu al valorilor, un univers axiologic în care omul își dobândește demnitatea sa. În cultură omul se întâlnește mereu cu sine însuși [9].

Existența umană este, deci, o existență culturală, cu tot ceea ce implică această condiție. Cultura poate fi percepută și ca un ansamblu de conduite moral-spirituale, fiindcă presupune un proces de asimilare și trăire subiectivă a valorilor. Aceste conduite și stări ale conștiinței sociale și individuale se exprimă în opere, în produse și în relațiile interumane.

În această ordine de idei, susținem că, conceptul *cultura comunicării* desemnează/cuprinde *capacitatea umană complexă de transmitere a totalității valorilor morale, spirituale și intelectuale din diferite domenii, create de-a lungul existenței sale, prin acțiuni și activități pro-sociale determinate atât de principiile, funcțiile, formele și nivelele comunicării cât și de specificul personalității individului și rolurile existențiale și profesionale ale acestuia.*

Astfel, conceptul de cultură a comunicării intergeneraționale este unul foarte complex și cuprinde totalitatea conceptelor, teoriilor

și paradigmele comunicării ca proces uman, totalitatea teoriilor privind personalitatea și cultura umană ca element al existenței.

Analizând concepțiile lui Matsumoto D., Traindis H., Lintou R., ajungem la concluzia că *fenomenul cultural se manifestă și poate fi pus în evidență la trei niveluri: al elementelor interne ideale* (credințe, valori, cunoștințe, semnificații, norme); *la nivelul comportamentelor* (de viață, de interacțiune, de organizare) și *la nivelul produselor* (materiale și ideale) [8].

În încheiere, pentru a avea o imagine clară asupra culturii comunicării intergeneraționale, pe baza concepției precizate, structurăm *componentele acesteia* în felul următor:

I. *Dimensiunea subiectivă a culturii comunicării intergeneraționale* se compune din: valori, credințe, cunoștințe, atitudini, norme însușite în procesul educației familiale, școlare și, ulterioare, pe tot parcursul vieții (universitare, postuniversitare, cursuri de formare etc). Valorile reprezintă orientarea existențială a personalității umane și elementul integrator, motivator, ce condiționează și dinamizează acțiunile acesteia. Elementele vizate sunt la nivelul elementelor interne ale conștiinței – mentalitate.

II. *Dimensiunea obiectivă a culturii comunicării intergeneraționale* include nivelul conduitei și cel al limbajului și al altor produse (comportament pro-social, conduită, colaborare, relaționare etc).

1. *Nivelul conduitei* ca specificul culturii comunicării intergeneraționale se manifestă prin modul de viață, imaginea personalității și felul de a fi al individului la toate vârstele;

2. *Nivelul limbajului și a produselor* ca rezultat al culturii comunicării intergeneraționale în activitatea și viața individului se manifestă prin:

a) calitatea comunicării/relaționării intrafamiliale (bazată pe modalitățile/ipostazele timpului din perspectiva bipartiției, și tripartiției – trecut – prezent și viitor a timpului și pe cultura generațiilor (tipul acestora și caracteristicile esențiale ale trei tipuri

de culturi: postfigurativă, cofigurativă și prefigurativă) [4; 11; 13];

b) calitatea comunicării/relaționării interpersonale și intergeneraționale (interacționare, colaborare, parteneriat etc. în colectiv de muncă (fundamentată de teoriile privind rolurile sociale și statuturile indivizilor) [3] și între generații [4; 5; 6; 18];

c) calitatea performanțelor obținute de către indivizi la toate vârstele (în cadrul formării dezvoltării instituționalizate: studii, cursuri, concursuri, proiecte, conferințe, ateliere de formare, etc), în cadrul perfecționării și autoperfecționării pe tot parcursul vieții.

Bibliografie

1. Blaga, Lucian, *Trilogia valorilor*, în *Opere*, vol. 10, Editura Minerva, București, 1987.
2. Bondrea, Aurelian, *Sociologia culturii*, Editura Fundației „România de mâine, București”, 1993.
3. Adaptate după Benne K. și Sheats P., *Functional rouls of group members*, Journal of Social Issues, 1948.
4. Calaraș, C., Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale, Ed.: Primex-com SRL, Chișinău, 2017, pp.13-30
5. Cuznețov, Larisa, *Etica educației familiale*, CEP ASEM, Chișinău, 2000.
6. Cuznețov, Larisa, *Tratat de educație pentru familie*. Pedagogia familiei, CEP USM, Chișinău, 2008.
7. Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. 1, Editura Vestala și Saeculum I.O., București, 2001.
8. Gheorghe, M., *Cultura organizațională – expansiunea cercetării ei în perimetrul științelor psihomanageriale*, în *Psihologia la răspîntia mileniiilor*, Editura Polirom, Iași, 2001.
9. Heisenberg, Werner, *Pași peste graniță*, Editura Politică, București, 1977.
10. Krishna, Daya, *Cultura*, în vol. *Interdisciplinaritatea și științele umane*, Editura Politică, București, 1986.
11. Mead, M., *Le Fossé des generations*, Denoël, Paris, 1970.
12. Morin, Edgar, *Le paradigme perdu: la nature humaine*, Paris, Seuil, 1973.

13. Stănciulescu, E., *Sociologia educației familiale*. Polirom, Iași, 2002.
14. Tănase, Al., *Cultură și civilizație*, Editura Politică, București, 1977.
15. Tănase, Alexandru, *Cultură și religie*, Editura Politică, București, 1973.
16. Tylor, E. B., *Cultura primitivă*, apud, Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 682 [apud Frigioiu, prof. univ. dr. Nicolae *Politologie și doctrine politice*, București 2001, p. 104].
17. Sapir, Edward, *Anthropologie*, Editions de Minuit, Paris, 1967.
18. Райгородский, Д. Я., *Психология семейных отношений*, Изд. Самара: Дом Бахрах, М., 2002.
19. <https://dexonline.ro/definitie/cultur%C4%83>

**RISCUL PROFESIONAL AL CADRELOR DIDACTICE ȘI
MANAGERIALE ÎN CONDIȚIILE ACTIVITĂȚII
INOVATIVE A INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT**

Proiect de cercetare

Dumitru PATRAȘCU, dr. hab., prof. univ.

Summary

The article discusses the project model for the research of the professional risk of the teaching and managerial staff in the conditions of the innovative activity of the educational institutions.

În prezent, cea mai eficientă formă de răspuns al educației la schimbările condițiilor socio-culturale sunt inovațiile. Aproape toate unitățile structurale, subsistemele educației sunt antrenate într-o activitate inovatoare, deoarece aceasta este o condiție necesară pentru dezvoltarea sistemului și de reînnoire a educației. Dezvoltarea inovatoare a sistemului de învățământ în Republica Moldova este susținută la nivel național, raional și instituțional. Prin urmare, devine clar faptul că a crescut interesul științei și a practicilor către procesele de inovare din sistemul educațional.